Tečaj XIV. **NOVICE** List 90.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 8. novembra 1856.

Gospodarski pomenki.

(Dalje.)

Kemija je tedaj dokazala, da je svinski život polju hvaležniši kakor je kravji, ker prešič dá vso gnojílo zemlji nazaj in obderží le to, kar si zemlja izpod neba lahko pridobiva, namreč ogeljc, vodenec in kislic. Krava nasproti pa, da mleko napravlja, jemlje klaji veliko gnojnih stvarí, in ravno mleko je tedaj tako rekoč tisti tat, kteri zemlji krade naj bolje gnojilo.

Vém, da bojo poljodelci z glavo majali in rekli, da to so le prazne besede; svinski gnoj vendar nikoli ne bo več veljal kot kravji.

Al počakajte! kar se vam sedaj še le prazna beseda dozdeva, bo kmali resnica po skušnjah uterjena. Vendar eno je treba, da zamore svinski gnoj kravjek prekositi, in to je, da se kravi in prešiču poklada enako dobra piča. Le takrat, ako prešič ravno to jé kakor krava, takrat bo svinski gnoj prekosil v gnojilu kravjek. Ako pa mora prešič z naj slabejo pičo za ljubo vzeti, kravi pa se poklada zbrana, dobra klaja, se vé, da takrat se ne more meriti svinjek s kravjekom, še manj pa ga prekositi; saj tudi iz černe moke ne bo nikoli belega kruha. „Na Nemškem" — pravi Stökhardt v svojih poljskih pridigah — „veljá svinjski gnoj za naj slabeji gnoj, in res je po pravici tak, ako se prešiču poklada piča, ki malo tekne, kakor je, na priliko, krompir; — Angleži pa stavijo svinski gnoj med ovčjega in konjskega, in tudi po pravici, ker oni pokladajo prešičem bob, grah, drob (zmleto žito) in enako redivno in tečno pičo". Berímo skušnje, da bomo to, kar Stökhardt pravi, lože verjeli. Gnojili so namreč na Angležkem ječmenu z enako mero gnoja in pridelali so na enako velikem prostoru in na enaki zemlji s kravjekom 157 funtov ječmena, s konjskim gnojem 226, s svinskim 233, z ovčjim pa 244 funtov.

To, kar učé angležke skušnje, se je poterdilo tudi po mnogih skušnjah na polji kmetijske učilnice v Tečnu, kjer so koruzi, bobu in velikemu korenju gnojili z deseterim gnojem, in lejte! za tičjekom (guano) in za ovčjim gnojem se je svinski skazal najboljega in tako prekosil sedem drugih sort gnoja.

Pa vse to še ni dosti bilo, zvediti resnico do dobrega. Kaj so tedaj še počeli? Preiskali so pa natanko na poti kemije blato in scavnico kravjo, konjsko, ovčjo in prešičjo, in zvedili so prav na drobno mero: kaj in koliko ene in druge stvarí zapopada to in uno. Ker pa tù pravda teče le za kravji in svinjski gnoj, bomo povedali le od teh dvéh, kaj zapopadeta.

Našli so v blatu	svinskem: funtov		kravjem: funtov	
gnjilca . . .	6	od 1000 f.	3	od 1000 f.
lugastih solí .	5	„	1	„
zemelj . . .	3	„	4	„
fosforne kislíne	$4\frac{1}{2}$	„	$2\frac{1}{4}$	„
žvepljene kisline	$\frac{1}{2}$	„	$\frac{1}{2}$	„
kuhinske solí .	$\frac{1}{2}$	„	$\frac{1}{2}$	„
kremenice . .	16	„	16	„

V scavnici	svinski: funtov		kravji: funtov	
gnjilca . . .	3	od 1000 f.	8	od 1000 f.
lugastih solí .	2	„	14	„
zemelj . . .	$\frac{1}{2}$	„	$1\frac{1}{2}$	„
fosforne kisline .	$1\frac{1}{4}$	„	nič	„
žvepljene kisline	$\frac{1}{2}$	„	$\frac{1}{2}$	„
kuhinske solí .	3	„	1	„
kremenice . .	neke cemperca		$\frac{1}{10}$	„

Ali je pač treba več, kot le te številke pogledati, da se berž lahko spozná, kako po krivici se zaničuje gnoj svinski! Blato svinsko ima vseh močno gnojnih stvarí več v sebi kakor kravje razun zemljin (apna in lojnice). V scavnici kravji nahajamo sicer več gnjilca in več lugastih solí, ali to večíno namestuje v svinski scavnici fosforna kislina, ktere ni celó nič v kravjeku.

Da se tedaj zamore večja vrednost blata in scavnice prešičje skup vzeta dokazati, je pripomogel prof. Stökhardt, ki je vrednost ne le gnoja, temuč tudi scavnice v dnarji prerajtal.

Po njegovem prerajtu

je 1000 funtov	kravjeka	vredno	1 fl.	30 kr.
1000 „	kravje scavnice	„	3 fl.	24 kr.
1000 „	svinjeka	„	2 fl.	48 kr.
1000 „	svinske scavnice	„	1. fl.	15 kr.

Ker tedaj razmera med blatom in gnojem pri prešiču in kravi ni enaka, se mora tedaj vkup vzeti kolikor se čez leto od ene in druge dobí, da se mora dnarna vrednost blata in scavnice potem skupaj preceniti pri kravi in prešiču.

Od ene krave se je čez leto po natanjčni meri nabralo 200 centov gnoja, 80 centov pa scavnice, tedaj skupaj 280 centov in se po poprejšnem prerajtu zamore ceniti na 57 fl.

Od enega prešiča se je dobilo čez leto 18 centov gnoja, 12 centov pa scavnice, tedaj skupaj 30 centov, ki se po poprejšnem prerajtu zamorejo ceniti na 6 fl. 30 kr.

Po tem takem je vsakih 10 centov svinskega gnoja 8 krajc. več vredno kakor kravjega. Razloček sam po sebi sicer ni velik, vendar je pri vsem tem tak, da povikša vrednost svinskega gnoja, ki je dosihmal za najmanj vredni gnoj veljal. Pa veliko bolj se bo spoznala vrednost svinskega gnoja, ako še rečemo, da v teh izgledih nista krava in prešič edine klaje vživala in tedaj prešiču ni mogoče bilo, iz slabeje robe kaj boljega napraviti. (Kon. sl.)

Sadjorejska skušnja.

(Z guto-perčo (Gutta-Percha) se dajo rane na drevesih dobro zaceliti). Na Virtemberškem hvalijo to mazilo, da céli poškodovane drevesa prav lepo. Ravnajo pa tako: 2 lota gute-perče stopijo z 1 lotom gostega terpentina (smole) in naredé iz te zmesi koščike, kteri se dajo kakor koža vleči, in obežejo z njo rane, od kterih „Frau. Bl." pravijo, da so prav dobro celílo.

Druge dežele drugi sadeži.

V Avstralii imajo kruhovec ali krušno drevo in pa kokosovo palmo, Novootočani predivo, Malajci na iz-

hodnih otokih mnoge dišave, kakor drevo nageljnevih žbic, muškatni oreh, poper, gjumber, Amerikanci turšico in krompir, v severni Afriki rastejo daktilovo drevo (doteljni), v Arabii kava ali kofè, v Hindostanu rajž, sladkorno tersje in bombaževec, Kinezi imajo čaj (tê), južno-evropejske dežele oljko in terto, v srednji Evropi so žita doma, v visokih severnih krajih pa sedlonov mah. — Marsikteri teh sadežev se je iz svoje pervotne domovíne zaplodil že v druge dežele, kjer mu je podnebje ugodno, in marsikak drug se še bo; zato ne smemo ušes zaperati, da bi ne slišali, ne očí zatiskovati, da bi ne vidili, posebno pa ne uma tlačiti, da bi ne prevdarjali, ako se nam kaj novega oznani, ali bi ne utegnilo tudi našim krajem primerno in koristno biti.

Natoroznanske rečí.

Potresi.

Spet smo brali od groznih potresov. Morebiti vstrežem nekterim bravcem, ako spregovorim besedico o potresih.

Rekel bi, da je zemlja strašno velika peč, ki jo neprenehoma kuri Božja vsemogočnost, ker naravoslovci nas učé, da unanja terdina ali skorja zemlje, na kteri živimo, sega le nekoliko proti njeni sredi, in tam, kjer nehava, pravijo, da so votline ali dupla napolnjene z vednim ognjem. Ta ogenj pa se živí in redí glodaje zemljino skorjo od znotraj. Kolika vročina mora pač biti! pa tudi kolike prekucije, koliki razpadi in premeni v trebušji naše vesvoljne matere zemlje! Od tod pa tudi potresi, manji ali večji, ki narejajo čudovite, velikrat kar strašne premembe na zemlji. Starodavni hribje se podirajo tù, tam pa novi vstajajo; hladivni studenci se tù usihajo in tam spet čversti vrelci rijejo iz tamnih zaporov, želé vživati svetlobo belega dné; begoče reke, site ostarelih tečajev, si kopljejo novih, podé svoje valove urnega dira gledat, kako nov otok sred sinjega morja svojo glavo kviško molí. Oj čuda pa tudi strahote! Ker terdne hiše, vasí in cele mesta se tresejo, podirajo, razpadajo v neredne razvaline narejaje v sebi neskerbnim ljudem prezgodno počivališe — merzle grobove.

Pervi, naj močneji stres terpí po navadi le nekoliko hipov, k večem kako desetinko minute, za njim sledijo drugi pa slabeji in se ponavljajo velikrat, celó več dní ali tednov. Pri nas v naših krajih so hvala Bogu! potresi redki, bolj pogostni so po Talijanskem, Turškem, v Irlandíi in v Ameriki. Zadnji hudi potres je bil, kakor bravci „Novic“ vedó, na Turškem na otoku Kandii v mestih Kandija in Kanea, še huji pa je bil lani uni, ki je turško mesto Brusa v mali Azii skoro popolnoma razdjal. Ali tako strašnega, kakor je bil tisti, ki je pred sto leti, leta 1755, pokončal Lizbono, poglavitno mesto na Portugaljskem, ga menda ni bilo, kar stojí svet; zato imamo v našem jeziku stare pesmi od njega. Poslušajmo, kako ga je zapisal neki Angležz, ki je bil priča tiste strahote:

„Pervega listopada okoli devete ure dopoldne je bilo“ — pravi Angličan — ko se zemlja hipoma močno potrese. Potres je terpel komaj desetinko minute, in glej! že so bile zgolj razvaline cerkve, samotarske hiše, kraljeve palače in vse večje poslopja po mestu. Tudi četerti del mestnjanskih hiš je ležal v razvalinah, ki so krile pod seboj okoli 30.000 ljudí. Strahú in groze si ni upal naj serčneji človek odvaliti le nekoliko kamnov in spod njih smerti oteti bitje, ktero je neizrekljivo ljubil. Bog, da je sebe otel! Število po hišah in ulicah pobitih pa je le malo proti množici padlih po cerkvah. Bil je namreč ravno praznik Vseh Svetnikov in cerkve so bile natlačene pobožnih, ki so opravljali službo Božjo. Dvé uri po potresu pa je jelo goreti na treh krajih po mestu. Vnel se je bil ogenj po kuhinjah in močen vihar ga je toliko pospeševal, da je čez tri dní vse mesto gorelo s plamenom. Morje se je bilo narastlo po potresu za 40 čevljev višje, kakor je bilo drugekrati o naj visokejem stanu, vendar pa je bilo kmali upadlo. Bati se je bilo, da bi se iz zraka, spridenega zavolj toliko merličev, ne izcimile kužne bolezni; al požár je bil najboljši pogrebec, ki je vse trupla urno povžil. Bali so se tudi lakote za ostale ljudí, ker žitnic je bilo le malo otetih. Prosta derhal pa je v tej splošni zmešnjavi kradla in ropala, kar je bilo z veliko silo pogina otetega, tako, da je bil kralj primoran nad sto hudodelnikov mahoma obesti po vislicah okoli mesta nalaš zato postavljenih. To je pomagalo. V hiši, kjer sem jez bival, se jih je izmed 38 samo čvetero otelo. V ječah jih je bilo 800 in v bolnišnicah 2200 končanih. Po samostanih, v kterih vsakem jih je po 400 samotarcov in samotark živelo, ni ne eden živ ostal. Španjski poročnik, s svojim spremstvom in 35 posli — vsi so konec vzeli. Vès potres je terpel po pervem naj hujem stresu le kakih pet do sedem minut — in v tej kratki dôbi toliko nesreč!“

Likar.

Starozgodovinske čertice.

O pomenu imena rimsko-slovenske postaje „Sabatinca“.

Spisal Davorin Terstenjak.

V Antoninovem potopisu se nahaja postaja Sabatinca. Muhar jo stavi v okrožje dnešnje občine Kraubath [1]) blizo Leobena v gornjem Štirskem. Ta občina se velí v listinah srednjega veka: Chrowata villa, Chrawat eccles S. Georg., Chrouvat [2]). Ime Sabatinca je za slovenskega mitologa in jezikoslovca neskončno važno, ker opominja na Sobotke.

Bili pa so Sobotki, kakor Rakowiecki [3]) razlaga, praznik solnca v njegovi naj višji staji. Ta praznik še dnešnji den obhajajo Polaci [4]), in se ujema z našim Kresom. Kakor naši Pohorci rajajo okoli Kresa, in čez Kres skakajo, tako Polaci okoli Sobotke. Ta ples o prazniku solnčnih božanstev so tudi stari Gerki imeli in učeni Welker [5]) ima prav, ako piše: „Rajev, ki so s častjem Apolona in Artemide v tako ozki zavezi, ne bo nihče, kteremu so znane razmere pervotnih Gerkov, iz plesoljubja tega naroda razlagal, ampak rekel bo, da so oni izperva s temi raji praznovali krogotok solnca in lune“.

Že v začetku 18. stoletja so Slezaci častili Sobota kakor se letopisec Hanka [6]) potožuje. Tudi pri Dietmaru [7]) se omenuje bog Sobot... Obhajali pa so ta praznik posebno na visokih gorah.

Na Štirskem gori od Mute blizo Koroškega še se dnešnji den farna cerkev stoječa na visoki gori velí sv. Jakob na Soboti, in dalje proti izhodu je visok breg, na kterem je cerkev sv. Katarine na Kopli, primeri solnčni praznik Rusov: Kopalo, Kupalo. V sredini med tema planinama pa je visoka gora Radol, iz ktere Radolca teče in spet opominja na častje solnčnega božanstva Radola Radogosta [8]) = Çri Rama. Ta praznik so stari Prusi ime-

---

[1]) Muhar „Gesch. der Steiermark“ I. 87.
[2]) Muhar ravno tù II. 65.
[3]) Rakowiecki „Prawda Rusk.“ I. 48.
[4]) Gołębiowski „Gry i Zabawy“ str. 294.
[5]) Welker „Trilogie“ str. 129.
[6]) Hanka „De Silesiorum nominibus Antiquitates“ Leipzig 1702. str. 20.
[7]) Dietmar VII. str. 101 edit Steinheimii 1580.
[8]) Radogost pomenuje: radostni gost = mladoletno solnce. ktero so stari Slovenci ko veselega gosta pozdravljali. Slovenski gost je iz korenike ghas „essen“; Benfey pa pravi: „der zum Essen gibt, ist aber Herr“, in na drugem mestu: „Wir sehen hiermit aus dem Begriffe des Gastwirths, den wir als Gastfreund nehmen dürfen, die Bezeichnung Herr entstehen; wie natürlich, bedarf keiner Bemerkung“ (Benfey „Griech. Wurzellex. II. 210). Toraj so stari Slovani in Nemci besedo gost — gast tudi rabili v pomenu gospod, in tako imajo besede Lutigost, der schlimme Herr, nemški: Lintgast, der Leuteherr, slov. Domahost, der Hausherr, Vitohost, der Siegesherr itd, svoj razumni pomen. Ravno to pomenuje Çri Rama od korenike çri „venerari, colere“, vendar že v drugotnem pomenu, pervotni je bil „tueri“, ker se najde

novali Kekyris, Rusi pa Kokurj [1]), ktero poznamljevanje je nastalo po primku Kršna — Kresnikovem, Keçin, Keçava = Apollo crinitus (Keshin, Keshava) „der Gelockte“, slov. Kekin, Kekavec, Čehin, Čehavec [2]).

Korenika imena Sabot, Sobot je sansk. bhâ, bhas, çubh, çubha, perzijanski kûbh „splendere, lucere“, Sabot, Sobot je iz Sabant in to iz sa bhas, kakor Pott [3]) razlaga [4]): „zusammen Glanz habend“. Ker so zapopadki svetiti in govoriti, kar je Schlegel [5]) do drobnega dokazal, iz enake korenike, je tedaj tudi iz bhâs slov. basen, Sage, fabula (od for — fari — fatus). Iz te korenike je sansk. Sabhya priime boga Agni — Ognja. S Sabhya-tom se ujema nordiške božice ime Sif, žene Thorove, boga bliska in ognja; in gerški Ἥφαιστος, Hephaistos bi se glasil v sanskritu Sabheštha, in pomeni toraj: splendens, lucens, fulgens [6]).

Sabatinca — Sabatinka je brez dvombe Rimljan si za svoje usta pripravil iz Sabatnica, vendar je tudi Sabatinka slovenska oblika, primeri: Marinka, pasterinka itd.

Razun imena Sobot na Štirskem še se tudi najde Sobotica ime vesi v Medžimurji, dalje so rodbine Sobot, Sabat, Sabati v gomilski fari. Tudi v mozirski (Prasberg) fari so rodbine z imenom Sabotin.

Národne prislovice iz Liburnije.

Nabral v Istri Jak. Volčič.

Kada ti je kratka ponjava, skerči noge.
Ki v jamu letí, se maha loví.
Kemu Bog dá, vsi Svetci mu ne vzemu.
Ki se kuja, r.. mu huja.
Udri me po ki perst očeš, me boli. (Vsaka škoda je škoda).
I naša mačka će sala imeli. (Tudi mi si hočemo pomagati).
Bog je rekal: pomozi si človiče, ako ćeš, da ti pomorem.
Ki te hvali, te misli prevariti.
Na mlačnu juhu pihati.
Nije meštra (učitelja) nad potrebo.
Človek s človekom se spravi, ma gora z gorom nikdar.
Kako mi je sviral (zvonil), tako sam mu tancal.
Od zločestega dužnika i krava brez mlika.
Mi za vuka, a vuk izza berda. (Lupus in fabula).
Čistomu obrazu malo vode treba.

çrita „geschützt“, çarana „Schutz, Hilfe“, tudi çrajana, çraja; primeri gerško: κρείων, κρέων „Herrscher“, in analogišno sansk. pâ „tueri“, pati „dominus“, slov. pán. Pott („Etym. Forsch.“ I. 188) pa piše, da: „Ernährung, Besitz, Schutz und Herrschaft auf einer gemeinsamen Grundlage ruhen“, odtod pâ izvirno = pascere, litevski pĕ-tus, Mittagmahl, in iz pâ so lat. pabulum, panis itd. V besedah gost in pan toraj tičijo zapopadki „Ernährer, Besitzer, Schützer, Herr“. Svojo nekdanjo izpeljavo iz gâ, „ire“ tukaj opozovem.

[1]) Hanuš 348.

[2]) Jaz mislim, da bi bolje bilo k slov. sobot pristaviti: irsko samh, cimr. haf, hefyn, kornsk. hav = solnce, in sansk. sava, sabha, lux.

[3]) Na Štirskem v križevski fari je ves Kokoriči, poleg nje pa Budiševci. Kokur, Kekir je iz Keça, „Locke, Mähne“, zato keçavin, „der Löwe“, po pravem: „der Gemähnte“, slov. keka, „langes Haar“, kekast, kekavec, „ein buschichtes Haar habend“. Po omehčanem glasniku k v č — ček, čekast, čekav. - Staročeščina pa je glasnik k rada spremenjala v h, na primer: hurva (Mater Verbor s. v.) za kurva, odtod čeh, čehovat. Izvirni pomen besede keca, keka, čeh je: „Gebüsch, Gestrüpp“, in to poznamljevanje je obiknilo za izraz množine lasi; primeri nemško „Busch, Gebüsch, Gestrüpp in buschiges, struppichtes Haar“. Ker so pa v starem svetu bregovi bili obraščeni z drevjem, tako je tudi kek = Berggipfel. Čehi utegne toraj nasprotno poznamljevanje biti imena Polak, in izrazovati: „Bergbewohner, Hügelbewohner“ itd. Na Štirskem pri Marburgu je občina po bregovatem svetu, ktera se veli Počehova. Iz kek, kok je tudi kokel, kocel, der Zottige.

[4]) Pott „Etymol. Forsch. I. 194.

[5]) Schlegel „Indische Biblioth.“ II. 284—288.

[6]) Kuhn v svojem časopisu V. zv. str. 214. Pis.

Kratkočasno berílo.

Ternovo.

Národna pravlica.

Vas Podgorje stojí blizo Kamnika, bolj na višavi. V to vas je prišel enkrat neznan človek. Bil je precej star in žalost serca se mu je brala že na obrazu. Popraševali so ga ljudjé, kdo da je in od kod. Ali nikomur tega ni hotel povedati. Neki oče, ki je imel edinega sina, se ga usmili, ter ga vzame k sebi. Ta oče umerje. Sin je bil še majhen. Tisti neznani tujec tedaj skerb čez-nj prevzame. Po očetovsko ga v vsem podučuje, kar bi mu odraščenemu bilo treba vediti. Fantič je bil zelò umen, vse je hitro zapopadal, sosebno je pa v ribštvu veliko izurnost dosegel. Cele dní je ribe lovil, vedil je za vse bližnje vode in jezera, vse ribe poznal. Le neki zakleti tomun mu je bil neznan. Veliko je sicer od njega pripovedovati slišal, pa se ni zmenil. Tako so mu pravili, da, če se kdo temu tomunu bliža, ga že svarí od deleč mladeneč, ki na bregu sedí:

„K vodi, k vodi
Sem ne hodi“,

da doní glas tega mladenča. Pravili so mu tudi, kdor se vode dotakne, pri ti priči okamní, in da se še druga strašna nesreča zgodí. Ali on je vse te in take pravlice za čenče imel. Misli si: ako bi prav to res bilo, kaj je meni mar? vsaj v globu, ker je zaklet, ni tako nič rib.

Sicer je pa ta deček tistega tujca ko svojega očeta ljubil. Stregel mu je, kar mu je le mogel, da bi mu odgnal tužnost, ki ga je tlačila. Pa vse zastonj! Praša ga tedaj enkrat deček: „Oče, kaj vam je, da ste zmiraj tako žalostni? Vsaj vam nič žalega ne delam“.

„Ne! uzrok moje žalosti je vès drug. Ker vém, da me ljubiš, hočem ti razodeti, kar še nikomur nisem. Čuj tedaj: Moja domovína je tuja dežela. Imel sem ljubeznjivo ženo, pa neporednega sina, ki je med drugim tudi ta madež imel, da se je za vsako reč hitro razserdil in da je v jezi vse pokončal, kar mu je nasproti prišlo, če bi bila prav oče in mati. Šla je enkrat žena svoje starše obiskat. Sin jo je spremljal. Pa ne žene, ne sina nisem več vidil. Vse sem obhodil, našel ju nikjer nisem, ne pri starších, ne drugod. Od tod moja žalost. V domovíni mi pa samemu ni bilo več obstati. Zapustil sem jo. Pot me je pripeljala v to vas. Prijetna se mi je zdela, tudi nekaj skrivnega, sam ne vém kaj, vezalo me je na to vas. Ostal sem tukaj. Tvoj oče so me v hišo vzeli. Kaj se je dalje godilo, veš“.

Tako je tujec pravil; zelò ga je deček omiloval in si prizadeval, pomanjšati z večjo ljubeznijo in poslušnostjo njegovo žalost.

Enega dné tujca primejo želje, še enkrat pred smertjo obiskat svoj dom. Vzame tedaj od dečka slovó in gré.

Po njegovem odhodu je hodil deček kakor popred vsaki dan ribe lovit. Pride enkrat tudi blizo zakletega globa.

„K vodi, k vodi
Sem ne hodi!“

se oglasi ne deleč od njega. Deček ostermí, ker vidi, da so resnične pravlice sosedov. Stopi bližej tomuna. „Kdo si?“ vpraša mladenča, ki je na bregu sedel in tiste besede rekel.

„Hočem ti povedati. S svojo materjo sem se enkrat na pot podal. Zavolj mojega nerodnega vedenja me je večkrat ojstro posvarila. Pa nič nisem maral. Z nekim pastirjem se v pretep spustim in ga ubijem. Mati joče nad mano in me silno kara. Tudi nad njo se razserdim. Bila sva ravno pri tem globu. Va-nj jo pahnem. Od tistega časa je ta glob zaklet. Za mojo strašno pregreho bilo mi je naloženo, tako dolgo tukaj žalovati in jokati, da pride oče mene in mater rešit, ktere jok o neporednem sinu se vsako jutro iz

kotla čuje. Kdaj da pride, ne vém; morebiti nikoli. Sicer pa mene nikdo ogovoriti ne smé, če ni nedolžen; blagor ti, da si še, drugače bi bil okamnel. Vode globa pa se smé le moj oče dotakniti, drug ne".

Zadnjih besed že deček ni dosti slišal, zakaj vsa njegova pazljivost se je uperala v zale ribe, ki so v velikem številu verh globa plavale. Po ternek domú letí. Kmali pride nazaj in stopi na breg. Zastonj ga mladeneč svarí. Deček verže ternek.

Pri ti priči začne voda gergrati, vreti in se vzdigovati. Bregove prestopi in s strašno silo se vdere po hribu. Kmali je cela velika dolína v vodi, le hiše se še iz povodnji vidijo. Ali valovi še zmiraj naraščajo. Počasi se tudi hiše skrijejo in drevésa in vès dol ima podobo velikega jezera.

Ko deček to vidi, se smertno prestraši. Hoče uteči, ali terd postane, okamní in stebru enak stojí na bregu.

Med tem pa tisti tujec pride nazaj. Njegovo pervo vprašanje je bilo po rejenčiku. Povedó mu kako in kaj. On pa reče: „Boljše je, da še jez okamnim, kakor da bi še dalje živel".

Gré k zakletemu globu.

„K vodi, k vodi
Sem ne hodi!"

pravi mladeneč. Pa on se kar ne zmeni. Dotakne se vode, in — lej! ne okamní. Zajema v roko vode, naredí si iz nje perstan — perstan njegove žene. Začudi se in sopet vode zajame. Naredí se zdaj svetinja, ki jo je sin njegov navadno na vratu nosil. Še enkrat zajame — voda postane list, na kterem so te besede zapisane: „Ta mladeneč, ki ga vidiš, je tvoj sin. Objeme ga trikrat, to je pogoj njegove in moje rešitve".

Tujec sam ne vé, kaj bi storil, silno se čudi. Pa vendar se mladenču bliža in ga pervič in drugič objame. Ko hoče to v tretje storiti, se mladeneč mahoma spremení v ostudno žival. Ali tujec ga vendar tudi tretjič pogumno objame.

Zdaj ga sin, žena in rejenček obstopijo v pravi podobi in se mu za rešitev zahvalijo. — Voda je pri ti priči v celem dolu usahnila. —

Le kamnje, ki ga je iz hribov donesla, je popustila. Ker je ta dolina kamenitna, tudi dosti ternja v nji sem in tje raste, zatoraj se imenuje Dernovo ali Ternovo.

Novičar iz raznih krajev.

Mestne županíi v Terstu in Benetkah ste razglasile popis, kako bojo slovesnosti sledile ob nazočostnosti Nj. Veličanstev v omenjenih mestih. — Železnica iz Ljubljane do Postojne je že tako dodelana, da so poslednje dní hlaponi že večkrat sem ter tje brez vse spodtike derčali; v 2 urah in 40 minutah so storili 7 milj in pol dolgo pot iz Ljubljane v Postojno, čeravno so se nekoliko še na Logaški postaji pomudili. — Avstrijansko-angležka politika je zmagala v Carigradu; predsednik turškega ministerstva Ali paša je padel in mesto njegovo je nastopil Rešid paša. Z njim pa ste angležka in avstrijanska vlada v Carigradu večjo veljavo zadobile; ni tedaj zdaj dvombe več, da avstrijanska armada ostane še v Moldavi in Valahíi, angležko brodovje pa na černem morji, in da zedinjenje omenjenih knežij v eno deržavo je sedaj še na bolj polžki poti kot poprej. Važno vprašanje je sedaj le: kaj pa bo francozka vlada k vsemu temu rekla, ali se bo odpovedala vsem svojim namenom ali ne?—Pravda zavolj nove osnove Moldave in Valahije se bliža razsodbi, zakaj ravno je turška vlada poklicala deržavni zbor (divan), ki ima razodeti svoje želje zastran prihodnje vladije, pa se ne smé spušati v zedinjenje teh knežij. — Na Napolitanskem, mislijo nekteri, se bojo homatije na bolje obernile, ker je jela rusovska vlada kralju zdaj prigovarjati. — 29. oktobra je posedla papeževa armada Forli, Faenzo in Imolo; tedaj je avstrijanska posadka le v Bolonji in Jakinu. — Cernogorci in Turki se še niso porazumeli, kako ima biti vprihodnje s Černogoro. — Pravdo Neuenburžko je pruska vlada izročila v razsodbo nemškemu zaveznemu zboru. — Zidanje železnic po Rusovskem je vlada izročila francozki družbi, ki je znana pod imenom „Credit Mobilier"; rusovska vlada dovoli omenjeni družbi na 99 let napravo toliko železnic, da bo njih dolgost v vsem skupaj znesla 4000 verst; pot kam? ji bo vlada določila. — V Londonu je bila zadnje dní oktobra spet taka silna megla, da je več ljudí po ulicah in tudi na železnici povoženih bilo; manjše ladije po Temsi si niso upale iz mesta. — Zavolj dragine živeža in stanovanj se jih je v Parizu zadnje leto tretjinko manj oženilo kot sicer. — Po zdravniškem zapisniku je to leto na Dunaji največ ljudí zvečer ob 5., 8. in 10. uri umerlo. Ker električne, magnetične in zračne razmere pohujšajo vse vročinske bolezni na večer, ni tedaj čuda, da tudi v tem času naj raje zubelje življenja ugasne.

Prijatlom umetnosti glasbine.

Ker vémo, da milo slovensko serce se posebno razveseljuje o glasbi izverstni, radostni oznanjamo nam došlo prijazno poročilo, da gospodična Roza Kastner, skoz Ljubljano potovaje, bode perve prihodnje dní svojo umetnost tudi nam na glasoviru razodela. Imenovana umetnica, rojena Bečanka, je že v naj imenitniših mestih: v Beču, Bruselju, Parizu, Londonu itd. svojo izverstnost dokazala, ter od naj glasovitejših časopisov neskončno hvalo si pridobila. Enoglasno jo vverstujejo najslavnišim umetnikom in pravijo, da nje gibljive ročice derčé čez glasovir kakor vetriček lahki, ter zbujajo čudotvorne melodije, iz kterih se izliva zajedno duša resnična in serce žareče; drugim umetnikom le posamno lastne močí se nahajajo zedinjene v mojstrinji ti. Svesti tedaj smo si, da občudovanje, ki ji povsod je sledilo, in ki ji je poslednjič došlo v Gradcu, bodemo tudi mi poterdili in se radovali sopet enkrat nad glasovi resnično izverstnimi.

—m—.

Kovaška *).

Kovači pridno kujemo,
Se nikdar ne utrudimo,
Pik pok, pik pok, pik pok,
Pik pok, pik pok, pik pok.

Ko polnoči odbila je,
Glasno se k delu kliče vse.
Pik pok itd.

Ko vsaka stvar še mirno spí,
V kovačnici že vse živí.
Pik pok itd.

Kdar pride solnca luč svitla,
Ne najde noben'ga lenega.
Pik pok itd.

Že davno kaže beli dan,
Oddihljej nam je komaj dan.
Pik pok itd.

In poldne mora spet miniť,
Da mal' se smemo ohladiť.
Pik pok itd.

In kadar se približa mrak.
Od dela še le neha vsak.
Pik pok itd.

Veseli pa smo vsaki čas,
Teží če ravno delo nas.
Pik pok itd.

Ko zima v hišo vse zapre,
Kovač le k delu svoj'mu gre.
Pik pok itd.

Poletja komaj kmet sterpí,
Nezmagan pa kovač stojí.
Pik pok itd.

Zato pa vživa on vesel,
Kar s trudom svojim je prejel.
Pik pok itd.

In kadar je pokoja dan,
Častí Boga on v sercu vžgan.
Pik pok itd.

P. H.

*) Se poje, kakor znana nemška „Der Grobschmied".

☞ Današnjemu listu je priložena 1. pôla „občne povestnice novega časa". Podvizali se bomo sedaj z izdajanjem te knige, ker je več pôl rokopisa nam poslati mogoče bilo prečastitemu gosp. proštu M. Verne-tu, ki so našo prošnjo, naj bi doveršili od rajnega gosp. M. Vertovc-a začeto delo, prijazno uslišali. Da so slavnoznani pisatelj na vsako stran kos temu delu, ni nam treba bravcem našim še posebej zagotovljati, tedaj se le radujemo, da jim s takošno nadaljavo moremo svojo obljubo spolniti. Ker pa je povestnica novega časa obširna, bomo začeli ž njo nov, 2. del; po dokončani celi knigi bomo dali nov nasloven list za vsaki zvezek posebej.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.